

MESIMURAKA TAIMEDE SAAGIKUS

Kadri Karp, Katrin Uueni, Piret Lipping, Marge Starast

EPMÜ aianduse instituut

Abstract. Karp, K., Uueni, K., Lipping, P. Starast, M. 2004. Production of arctic bramble. – Agronomy 2004. Transactions of EAU 219: 115–117.

The arctic bramble is a plant, which is adapted to grow in northern conditions. In Estonia the arctic bramble is distributed in few places. It is cultivated in Finland and appreciated as a liqueur berry. The aim of experiment carried out since 2001 is to find out the suitable cultivar combinations for the plantation. In experiment field raspberry rows are alternately with the arctic bramble rows. Cultivars Astra and Aura, Beata and Anna, Astra and Anna, Sofia and Linda, the Estonian natural arctic bramble and Susanna, the Estonian natural arctic bramble and Mespi are tested. In 2001 the total yield was 35–385 g per 3,3 m and in 2002 53–435 g. The cultivar combination Aura and Astra gave the highest yield. The conclusions of the two years experiment show that hybrid cultivar combinations give higher yield comparing with arctic bramble cultivar combinations.

Keywords: *Rubus arcticus*, *Rubus stellatus*, cultivar

Kadri Karp, Katrin Uueni, Piret Lipping, Marge Starast Department of Horticulture, EAU, 64 Kreuzwaldi St., 51014 Tartu

Sissejuhatus

Soome Lõuna Savo katsejaamas on mesimurakat katsedatud 1930. aastast. Looduslike mesimurakate valiku tulemusel saadi Soome esimesed mesimuraka sordid 'Mesma' ja 'Mespi' (Ryynänen, 1972). Hübriidide aretamisega on tegeletud nii Soomes kui ka Rootsis. Rootsist on pärit esimesed mesimuraka ja tähtja soomuraka hübriidid (*Rubus arcticus* x *Rubus stellatus*) (Larsson, 1986). Soomes on levinud hübriidi sordid 'Astra' ja 'Aura' (Hiirsalmi *et al.*, 1987).

EPMÜ aianduse instituudis alustati mesimuraka katsetamisega 1995. aastal. Senise katsetöö käigus on selgunud, et mesimurakas kasvab ja viljub Eestis hästi (Karp and Starast, 1998). Haiguste levikut soodustab aga hilistest öökülmadest põhjustatud stress, mida on võimalik ära hoida talvise põhukattega, mille eemaldamisega kevadel saab mõjutada taimede arengut (Karp *et al.*, 2000). 2000. aastal rajati katse vaarikaistandusse, eesmärgiga välja selgitada sobivad sordid, mis on produktiivsemad osalises varjus koos vaarikataimedega kasvatades.

Materjal ja metoodika

Mesimuraka katse rajati Tartumaale Kambjassee. Katseistandikus on mesimurakate read istutatud vaheldumisi vaarikaridadega. Vaarikad istutati 1999.

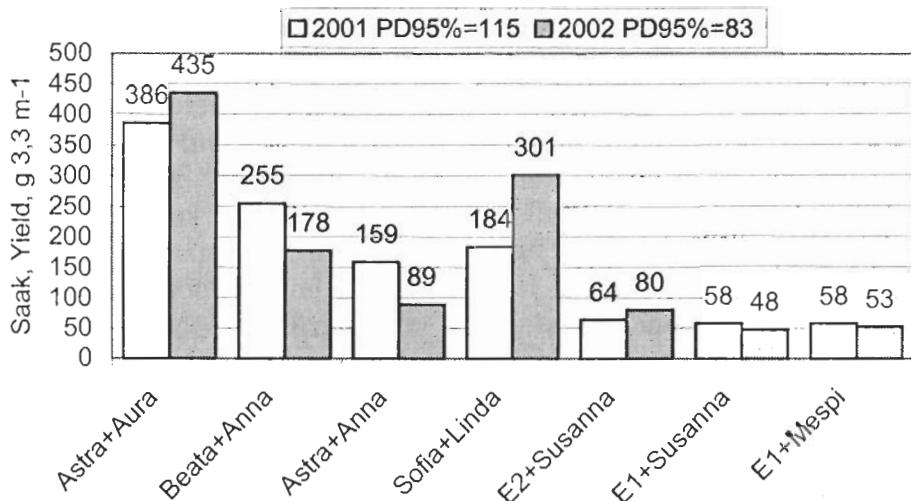
aastal ja mesimurakad 2000. aasta maikuus. Mesimurakataimed istutati kilemultšiga peenrale vahedega 33 cm ning ridadele, kile alla, paigutati tilkkastmissüsteem.

Katses on 8 varianti, igas variandis 2 sorti. Sordid on istutatud vaheldumisi: 'Astra' ja 'Anna', kloon Eesti loodusest (E1) ja 'Pima', 'Aura' ja 'Astra', E1 ja 'Susanna', 'Beata' ja 'Anna', kloon Eesti looduses (E2) ja 'Susanna', E1 ja 'Mespi', 'Sofia' ja 'Linda'. Katsesortidest on 'Aura', 'Astra', 'Linda', 'Sofia', 'Beata' ja 'Anna' hübridid, mis on saadud mesimuraka ja tähtja soomuraka (*Rubus arcticus* x *Rubus stellatus*) ristamisel. Saaki korjati 2001. aastal ajavahemikus 26. juuni kuni 7. august kord nädalas ja 2002. aastal 22. juuni kuni 8. juuli, kokku kolm korda. Katseandmete matemaatilisel analüüsил kasutati ühefaktorilist dispersioonanalüüs'i. Variantide vahelise erinevuse hindamiseks arvutati piirdiferents (PD_{95%}).

Tulemused ja arutelu

Katses kasutatud sortide saagikus oli esimesel saagiaastal (2001) varieeruv, 58...386 g 3,3 meetrilt (joonis 1). Suurima saagiga olid hübridide sordikombinatsiooni 'Aura' ja 'Astra' taimed, 386 g 3,3 meetrilt. Mesimuraka taimedest olid statistiliselt usutavalt väiksemate saakidega Eesti kloone sisaldavad sordikombinatsioonid koos sordiga 'Susanna'.

Teisel saagiaastal (2002) oli katsetaimede saagikus 53...435 g 3,3 meetrilt (joonis 1). Suurima saagiga oli nagu eelmiselgi aastal hübridide sordikombinatsioon 'Aura' ja 'Astra'. Mesimurakasortidega variantide taimede saak oli võrreldes hübiididega väiksem. Hübiidmuraka variantidest oli väikseim saak sortidel 'Astra' ja 'Anna'.

Joonis 1. Mesimuraka ja hübiidmuraka saak (g 3,3 m⁻¹) 2001. ja 2002. aastal
Figure 1. The yield (g 3,3 m⁻¹) of arctic bramble and its hybrid in 2001 and 2002

Katsetulemused ümber arvestades oli mesimuraka saak vaarikaga koos kasvatades vastavalt 60...121 kg ja 111...544 kg ha^{-1} . Teise kultuuriga, näiteks vaarikaga, koos kasvatamine vähendab tootmisriske, sest samast istandikust saab ka vaarikasaagi ja sellises istandikus on mesimurakas lisatulu allikaks. Soomes, kus mesimuraka kasvuks peaks olema paremad tingimused, on saak olnud varasemates katsetes esimesel saagiaastal 421 g 10 m^{-1} (Kokko *et al.*, 1993). Järelikult on käesolevas katsetes saadud tulemused saagi osas väga head. Võib arvata, et katseaastate klimaatilised tingimused olid sobivamad hübridide sortidele ja antud kasvatustehnoloogia puhul, kui mesimurakat kasvatakse koos vaarikaga, võib soovitada hübridide sorte. Sarnased tulemused saadi Rootsis läbiviitud katsetes, kus küll ei olnud osalist varju. Esimesel saagiaastal olid hübridmuraka sordid ‘Anna’ ja ‘Sofia’ oluliselt saagikamat mesimuraka sortidest ‘Pima’ ja ‘Mespi’ (Hellqvist, 2000).

Järeldused

Kahel katseaastal kogutud andmete põhjal võib järeldada, et vaarikaridadega vaheldumisi kasvatades on mesimurakasortidest saagikamat hübridmuraka sordid ja tootmisistandikes on soovitatav koos kasvatada sorte ‘Aura’ ja ‘Astra’.

Tänuavalddused

Katsetöö on toiminud tänu ETF (grant 4726) uurimistoetusele.

Kasutatud kirjandus

- Hellqvist, S. 2000. Establishment of Hybrid Arctic Bramble under Field Conditions. – *Acta Agric. Scand.* **50**, 169–175.
- Hiirsalmi, H., Junnila, S., Säkö, J. 1987. ‘Aura’ and ‘Astra’, finnish Arctic bramble hybrid varieties. – *Ann. Agric. Fennae* **26**, 261 – 269.
- Karp, K., Starst, M., Reier, Ü. 2000. Factors affecting the yield of arctic bramble cultivated in Estonia. – In: Problems of Rational Utilization and Reproduction of Berry Plants in Boreal Forests on the Eve of the XXI Century. Proceedings of the Conference 11-15 September 2000. Belarus, 158–161.
- Kokko H., Kärenlampi S., Rissanen E., Tammisalo J., Kärenlampi L. 1993. EY-markkinakelpoisten tuotteiden etsiminen ja kehittäminen: Mesimarja uudet kannat. Kuopio, 28 s.
- Larsson, E. G. 1986. All-Acerbeere. – *Erwerbostbau* **28**, 162–163.
- Ryynänen, A. 1972. Arctic bramble (*Rubus acticus* L.), a new cultivated plant. – *Annales Agriculturae Fenniae* **11**, 170–173.